

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА «ТЕХНІЧНА КІБЕРНЕТИКА ім. проф. Р.В. Меркта»

КУРСОВА РОБОТА

за дисципліною «Моделювання систем»

за темою: «Дослідження динамічних систем з зосередженими параметрами»

Студентки : 3 курсу 2 групи
Напряму підготовки: 0501 —
Інформатика та обчислювальна техніка
Спеціальності: Комп'ютерні науки
Хмельницького Богдана Михайловича
Керівники:
проф. Челабчі В.М.
ст. викл. Челабчі В.В.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис)

(ПІБ)

(підпис)

(ПІБ)

<u>1 ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗВИЧАЙНОГО ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОГО РІВНЯННЯ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ.....</u>	<u>3</u>
<u>1.1 Вхідні дані для ідентифікації.....</u>	<u>3</u>
<u>1.2 Методика ідентифікації.....</u>	<u>4</u>
<u>2. МОДЕЛЮВАННЯ РОБОТИ ДИНАМІЧНОЇ СИСТЕМИ.....</u>	<u>10</u>
<u>2.1 Постановка задачі.....</u>	<u>10</u>
<u>2.2 Приведення математичної моделі об'єкта до системи звичайних диференціальних рівнянь 1-го порядку.....</u>	<u>10</u>
<u>2.4 Рішення системи рівнянь (2.10) – (2.12) в середовищі Excel.....</u>	<u>11</u>
<u>2.5 Блок- схема алгоритму моделювання.....</u>	<u>13</u>
<u>2.6 Результати моделювання.....</u>	<u>14</u>
<u>СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....</u>	<u>16</u>
<u>ДОДАТКИ.....</u>	<u>17</u>
<u>Модулі задачі моделювання.....</u>	<u>17</u>
<u>Модулі задачі моделювання програми.....</u>	<u>20</u>

1 ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗВИЧАЙНОГО ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОГО РІВНЯННЯ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ

1.1 Вхідні дані для ідентифікації

Таблиця 1.1 – Вхідні дані

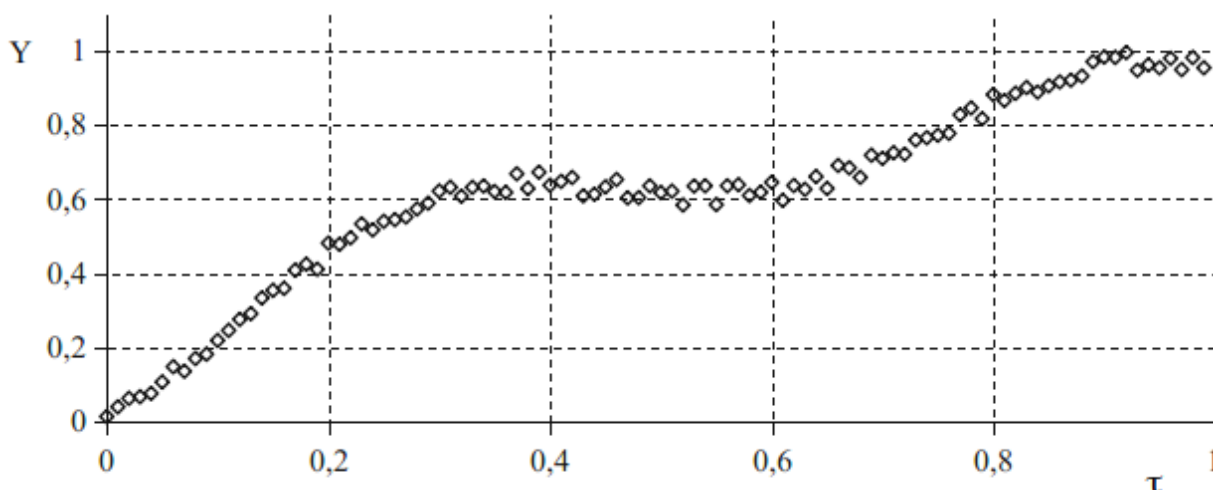
i	τ	X	Y	i	τ	X	Y	i	τ	X	Y
1	0	0,9934842	0,0128751	35	0,34	0,8756943	0,6348093	68	0,67	1,2148692	0,6837934
2	0,01	1,0438297	0,0390723	36	0,35	0,8354329	0,6198109	69	0,68	1,2608246	0,6581224
3	0,02	1,1120134	0,061946	37	0,36	0,7742955	0,6175001	70	0,69	1,3565532	0,717816
4	0,03	1,1490787	0,0663293	38	0,37	0,7145714	0,6677159	71	0,7	1,3861702	0,7092534
5	0,04	1,2141654	0,0754082	39	0,38	0,6828221	0,6279257	72	0,71	1,4113749	0,7243567
6	0,05	1,2678181	0,1060725	40	0,39	0,6112501	0,6719575	73	0,72	1,4647226	0,7207032
7	0,06	1,3088596	0,147335	41	0,4	0,6129789	0,637017	74	0,73	1,5148493	0,758949
8	0,07	1,344901	0,135163	42	0,41	0,5328054	0,6471863	75	0,74	1,5135084	0,7649856
9	0,08	1,385344	0,1694297	43	0,42	0,5189427	0,657786	76	0,75	1,5543831	0,7717154
10	0,09	1,4228938	0,1810277	44	0,43	0,5230714	0,6082972	77	0,76	1,5663128	0,7767003
11	0,1	1,4162514	0,2180981	45	0,44	0,4842224	0,6126317	78	0,77	1,5612172	0,8271883
12	0,11	1,4316632	0,2452469	46	0,45	0,4642	0,632321	79	0,78	1,6108615	0,8453968
13	0,12	1,4712354	0,2751409	47	0,46	0,4703599	0,6522161	80	0,79	1,5636514	0,8161368
14	0,13	1,5086873	0,2904362	48	0,47	0,4530446	0,6027852	81	0,8	1,5833649	0,8813449
15	0,14	1,5334193	0,3327938	49	0,48	0,4493303	0,6033549	82	0,81	1,5457953	0,8653572
16	0,15	1,5231336	0,353249	50	0,49	0,4690697	0,635196	83	0,82	1,5652519	0,8846871
17	0,16	1,5323827	0,3586452	51	0,5	0,4929819	0,6170002	84	0,83	1,5583237	0,90035
18	0,17	1,486268	0,40754	52	0,51	0,4665593	0,620838	85	0,84	1,5291522	0,8880562
19	0,18	1,4974666	0,4237042	53	0,52	0,5115354	0,5834973	86	0,85	1,4526734	0,904949
20	0,19	1,4884771	0,4102042	54	0,53	0,5394437	0,6346858	87	0,86	1,4508212	0,9155075
21	0,2	1,4882327	0,4807286	55	0,54	0,5706555	0,6352973	88	0,87	1,394016	0,9202061
22	0,21	1,4773056	0,4774635	56	0,55	0,6035223	0,5845371	89	0,88	1,3607146	0,9313118
23	0,22	1,4216215	0,4951218	57	0,56	0,6711091	0,6353207	90	0,89	1,3246109	0,9701761
24	0,23	1,3771712	0,5325666	58	0,57	0,6752865	0,6381873	91	0,9	1,2211365	0,9825104
25	0,24	1,3309465	0,5164106	59	0,58	0,731453	0,609213	92	0,91	1,1975895	0,9815123
26	0,25	1,2970678	0,5394506	60	0,59	0,7684832	0,6179366	93	0,92	1,1207907	0,9946604
27	0,26	1,2615024	0,5439639	61	0,6	0,8634238	0,6446232	94	0,93	1,0774258	0,9469516
28	0,27	1,2230219	0,5511926	62	0,61	0,8762356	0,5960279	95	0,94	1,0178259	0,9615718
29	0,28	1,1597515	0,572819	63	0,62	0,9264403	0,6361534	96	0,95	0,9694682	0,9534277
30	0,29	1,1157716	0,5884251	64	0,63	1,0174929	0,6257642	97	0,96	0,887914	0,9792212
31	0,3	1,0847763	0,6211321	65	0,64	1,0733256	0,6601372	98	0,97	0,8197896	0,9486557
32	0,31	1,0249699	0,631442	66	0,65	1,1304526	0,6280563	99	0,98	0,7821926	0,9811879
33	0,32	0,9606958	0,6072525	67	0,66	1,1675822	0,6901028	100	0,99	0,6952411	0,9536714
34	0,33	0,890458	0,6312751								

де τ - значення безрозмірного часу;

X - значення впливу (в безрозмірному вигляді);

Y - значення реакції об'єкта (у безрозмірному вигляді).

Дані таблиці відображені на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 – Залежність $Y=f(x)$

1.2 Методика ідентифікації

Проводиться ідентифікація звичайного лінійного диференціального рівняння (1.1)

$$A \cdot \frac{dY}{d\tau} + Y = k \cdot X \quad (1.1)$$

де τ - час,

$X(\tau)$ - вплив,

$Y(\tau)$ - реакція об'єкта.

Для розв'язання задачі ідентифікації найчастіше вибирається метод найменших квадратів з апроксимацією залежностей $X=f(\tau)$ і $Y=f(\tau)$ при якому:

- 1) проводиться апроксимація залежностей $X=f(\tau)$ і $Y=f(\tau)$ на відрізках осі часу гладкими функціями (поліномів невисоких ступенів);
- 2) для моментів часу шляхом диференціювання апроксимуючих функцій визначаються похідні $dX/d\tau$, $dY/d\tau$;
- 3) значення функцій і похідних підставляються в ідентифіцируемое рівняння і визначається сума квадратів нев'язок лівої і правої частин рівняння δ для всіх розглянутих моментів часу;
- 4) значення коефіцієнтів ідентифіцируемого диференціального рівняння визначаються шляхом мінімізації суми квадратів нев'язок лівої і правої частин рівняння.

Мінімізацію значення функціоналу δ можна проводити ітераційним шляхом використовуючи методи спуску, але зручніше формувати систему лінійних алгебраїчних рівнянь, яка розв'язується прямими методами.

Для проведення ідентифікації використовується метод апроксимації на суміжних ділянках. Апроксимація залежності $Y=f(t)$ здійснюється поліномами методом найменших квадратів.

$$Y(t) = a_0 + a_1 \cdot t + a_2 \cdot t^2 + \dots + a_k \cdot t^k + \dots + a_{kn} \cdot t^{kn} = \sum_{k=0}^{kn} a_k \cdot t^k \quad (1.2)$$

$$Y'(t) = a_1 + 2 \cdot a_2 \cdot t + \dots + k \cdot a_k \cdot t^{k-1} + \dots + kn \cdot a_{kn} \cdot t^{kn-1} = \sum_{k=1}^{kn} k \cdot a_k \cdot t^{k-1}$$

де τ – незалежна змінна;

i – індекс моменту часу на осі основної незалежної змінної τ ;

$\Delta\tau$ - відрізок часу, на якому проводиться апроксимація;

$t = \tau - \tau_1$ - локальна (у межах nz відрізка) координата часу;

j – індекс моменту часу на допоміжній осі незалежної змінної t (в межах локального відрізка часу).

Вираз для суми квадратів нев'язок з усіх розглянутих зон має вигляд:

$$S = \sum_{j=1}^m (A \cdot Y'_j + Y_j - k \cdot X_j)^2 \quad (1.3)$$

где m – кількість розглянутих точок всій області визначення функції (включаючи всі виділені відрізки),

j – індекс точки.

Необхідною умовою мінімуму функції S є рівність нулю її частинних похідних:

$$\frac{\partial S}{\partial A} = 0, \quad \frac{\partial S}{\partial k} = 0. \quad (1.4)$$

Підставивши вираз (1.3) (1.4) можна отримати систему лінійних алгебраїчних рівнянь (СЛАР) (1.5).

(1.5)

Розв'язавши систему лінійних алгебраїчних рівнянь (1.5) отримаємо значення A, k .

Проведення ідентифікації відображено в таблиці 1.2.

Оцінка якості ідентифікації рівняння (1.1) проводиться порівнянням заданих значень Y і відновлених значень Y_{ch} . Значення Y_{ch} отримані при чисельному розв'язку рівняння (1.1) методом трапецій. Апроксимація відображена на рис. 1.2.

$$Y = -29,123758 x^5 + 66,880196 x^4 - 49,538905 x^3 + 11,184526 x^2 + 1,4841424 x + 0,0109203$$

$$R^2 = 0.994276$$

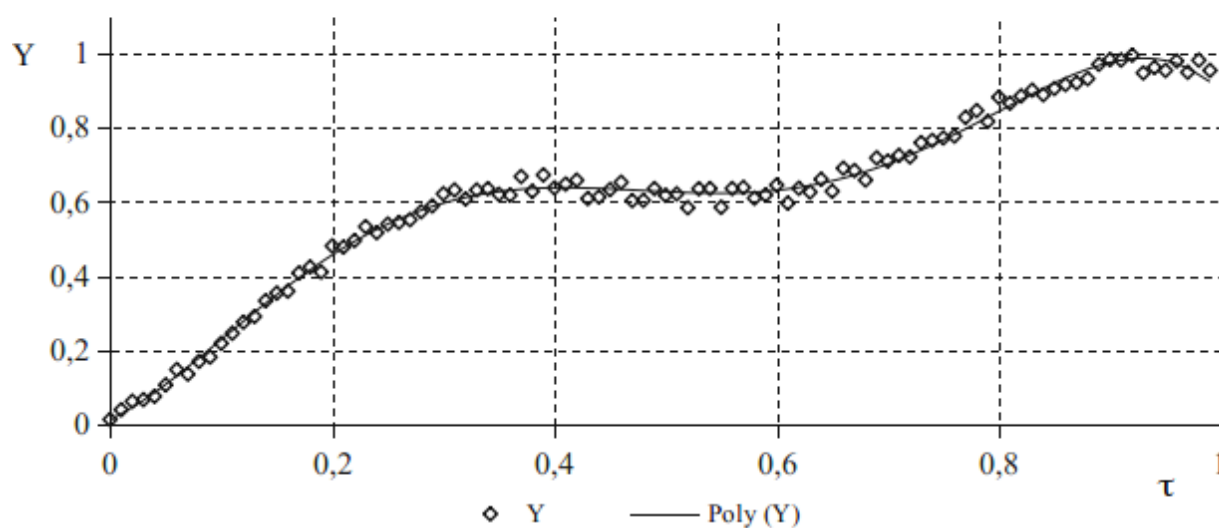

Рисунок 1.2 – Апроксимація

Оцінка якості ідентифікації наведена на рис.1.5.

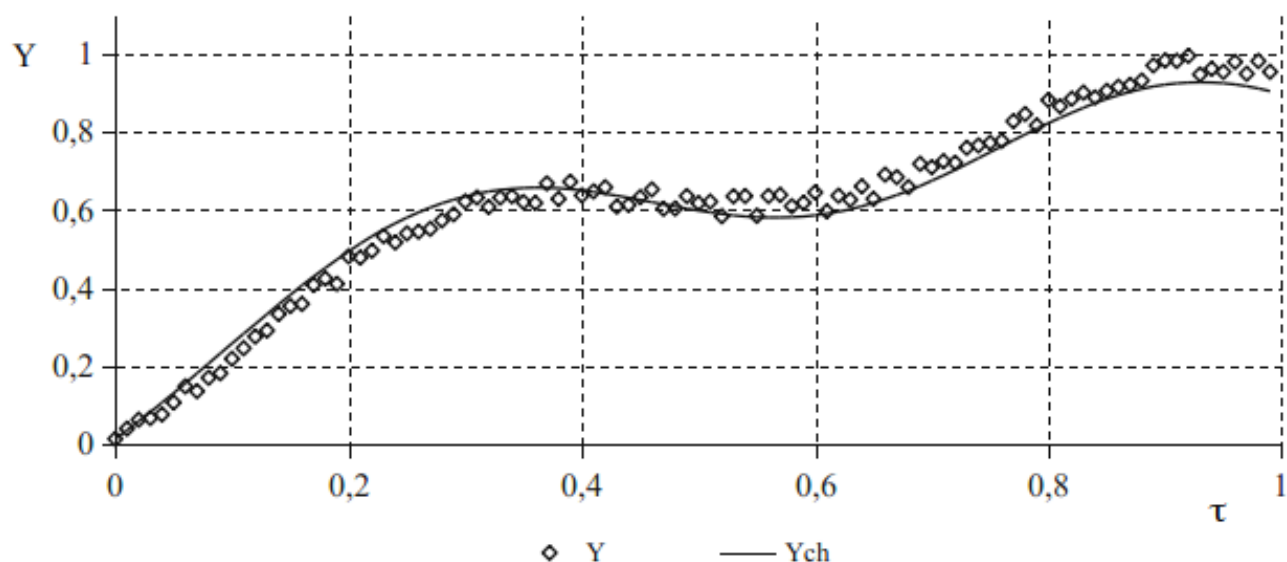

Рисунок 1.3 – Результати тестування

Таблиця 1.2 - Ідентифікація ОДР першого порядку

i	τ	X	Y	Y'	(Y') ²	-X*Y'	X*X	-Y*Y'	X*Y	Ych
1	0	0,9935	0,0129	1,4841	2,2027	-1,474	0,9870	-0,019	0,0128	0,0129
2	0,01	1,0438	0,0391	1,6932	2,8671	-1,767	1,0896	-0,066	0,0408	0,0350
3	0,02	1,112	0,0619	1,8742	3,5126	-2,084	1,2366	-0,116	0,0689	0,0580
4	0,03	1,1491	0,0663	2,0286	4,1151	-2,331	1,3204	-0,135	0,0762	0,0815
5	0,04	1,2142	0,0754	2,1579	4,6564	-2,62	1,4742	-0,163	0,0916	0,1055
6	0,05	1,2678	0,1061	2,2636	5,1238	-2,87	1,6074	-0,24	0,1345	0,1302
7	0,06	1,3089	0,1473	2,3472	5,5092	-3,072	1,7131	-0,346	0,1928	0,1553
8	0,07	1,3449	0,1352	2,41	5,8082	-3,241	1,8088	-0,326	0,1818	0,1807
9	0,08	1,3853	0,1694	2,4535	6,0198	-3,399	1,9192	-0,416	0,2347	0,2062
10	0,09	1,4229	0,181	2,479	6,1456	-3,527	2,0246	-0,449	0,2576	0,2320
11	0,1	1,4163	0,2181	2,4878	6,1893	-3,523	2,0058	-0,543	0,3089	0,2574
12	0,11	1,4317	0,2452	2,4812	6,1565	-3,552	2,0497	-0,609	0,3511	0,2823
13	0,12	1,4712	0,2751	2,4604	6,0537	-3,62	2,1645	-0,677	0,4048	0,3071
14	0,13	1,5087	0,2904	2,4266	5,8886	-3,661	2,2761	-0,705	0,4382	0,3322
15	0,14	1,5334	0,3328	2,3811	5,6694	-3,651	2,3514	-0,792	0,5103	0,3573
16	0,15	1,5231	0,3532	2,3248	5,4046	-3,541	2,3199	-0,821	0,5380	0,3819
17	0,16	1,5324	0,3586	2,2589	5,1028	-3,462	2,3482	-0,81	0,5496	0,4059
18	0,17	1,4863	0,4075	2,1846	4,7723	-3,247	2,2090	-0,89	0,6057	0,4289
19	0,18	1,4975	0,4237	2,1027	4,4214	-3,149	2,2424	-0,891	0,6345	0,4509
20	0,19	1,4885	0,4102	2,0144	4,0576	-2,998	2,2156	-0,826	0,6106	0,4724
21	0,2	1,4882	0,4807	1,9205	3,6882	-2,858	2,2148	-0,923	0,7154	0,4932
22	0,21	1,4773	0,4775	1,822	3,3195	-2,692	2,1824	-0,87	0,7054	0,5134
23	0,22	1,4216	0,4951	1,7197	2,9575	-2,445	2,0210	-0,851	0,7039	0,5323
24	0,23	1,3772	0,5326	1,6146	2,607	-2,224	1,8966	-0,86	0,7334	0,5496

Продовження таблиці 1.2

i	τ	X	Y	Y'	(Y') ²	-X*Y'	X*X	-Y*Y'	X*Y	Ych
25	0,24	1,3309	0,5164	1,5075	2,2725	-2,006	1,7714	-0,778	0,6873	0,5655
26	0,25	1,2971	0,5395	1,399	1,9573	-1,815	1,6824	-0,755	0,6997	0,5800
27	0,26	1,2615	0,544	1,2901	1,6644	-1,627	1,5914	-0,702	0,6862	0,5935
28	0,27	1,223	0,5512	1,1814	1,3956	-1,445	1,4958	-0,651	0,6741	0,6058
29	0,28	1,1598	0,5728	1,0735	1,1524	-1,245	1,3450	-0,615	0,6643	0,6166
30	0,29	1,1158	0,5884	0,9671	0,9353	-1,079	1,2449	-0,569	0,6565	0,6260
31	0,3	1,0848	0,6211	0,8629	0,7446	-0,936	1,1767	-0,536	0,6738	0,6343
32	0,31	1,025	0,6314	0,7614	0,5797	-0,78	1,0506	-0,481	0,6472	0,6414
33	0,32	0,9607	0,6073	0,6631	0,4397	-0,637	0,9229	-0,403	0,5834	0,6470
34	0,33	0,8905	0,6313	0,5685	0,3232	-0,506	0,7929	-0,359	0,5621	0,6509
35	0,34	0,8757	0,6348	0,4782	0,2287	-0,419	0,7668	-0,304	0,5559	0,6538
36	0,35	0,8354	0,6198	0,3925	0,1541	-0,328	0,6979	-0,243	0,5178	0,6560
37	0,36	0,7743	0,6175	0,3119	0,0973	-0,241	0,5995	-0,193	0,4781	0,6570
38	0,37	0,7146	0,6677	0,2367	0,056	-0,169	0,5106	-0,158	0,4771	0,6567
39	0,38	0,6828	0,6279	0,1672	0,0279	-0,114	0,4662	-0,105	0,4288	0,6554
40	0,39	0,6113	0,672	0,1037	0,0108	-0,063	0,3736	-0,07	0,4107	0,6529
41	0,4	0,613	0,637	0,0466	0,0022	-0,029	0,3757	-0,03	0,3905	0,6498
42	0,41	0,5328	0,6472	-0,004	2E-05	0,0022	0,2839	0,0026	0,3448	0,6458
43	0,42	0,5189	0,6578	-0,048	0,0023	0,0249	0,2693	0,0316	0,3414	0,6409
44	0,43	0,5231	0,6083	-0,085	0,0072	0,0445	0,2736	0,0517	0,3182	0,6361
45	0,44	0,4842	0,6126	-0,115	0,0133	0,0557	0,2345	0,0705	0,2966	0,6310
46	0,45	0,4642	0,6323	-0,138	0,0191	0,0641	0,2155	0,0873	0,2935	0,6253
47	0,46	0,4704	0,6522	-0,154	0,0237	0,0724	0,2212	0,1004	0,3068	0,6197
48	0,47	0,453	0,6028	-0,163	0,0265	0,0737	0,2052	0,0981	0,2731	0,6141
49	0,48	0,4493	0,6034	-0,164	0,027	0,0739	0,2019	0,0992	0,2711	0,6083
50	0,49	0,4691	0,6352	-0,159	0,0253	0,0746	0,2200	0,101	0,2980	0,6030
51	0,5	0,493	0,617	-0,147	0,0215	0,0723	0,2430	0,0904	0,3042	0,5982
52	0,51	0,4666	0,6208	-0,127	0,0162	0,0594	0,2177	0,0791	0,2897	0,5935
53	0,52	0,5115	0,5835	-0,101	0,0103	0,0519	0,2617	0,0592	0,2985	0,5892
54	0,53	0,5394	0,6347	-0,069	0,0048	0,0372	0,2910	0,0438	0,3424	0,5857
55	0,54	0,5707	0,6353	-0,03	0,0009	0,0173	0,3256	0,0193	0,3625	0,5830
56	0,55	0,6035	0,5845	0,0143	0,0002	-0,009	0,3642	-0,008	0,3528	0,5811
57	0,56	0,6711	0,6353	0,0647	0,0042	-0,043	0,4504	-0,041	0,4264	0,5803
58	0,57	0,6753	0,6382	0,1204	0,0145	-0,081	0,4560	-0,077	0,4310	0,5804
59	0,58	0,7315	0,6092	0,1811	0,0328	-0,132	0,5350	-0,11	0,4456	0,5811
60	0,59	0,7685	0,6179	0,2464	0,0607	-0,189	0,5906	-0,152	0,4749	0,5828
61	0,6	0,8634	0,6446	0,3158	0,0998	-0,273	0,7455	-0,204	0,5566	0,5860
62	0,61	0,8762	0,596	0,389	0,1513	-0,341	0,7678	-0,232	0,5223	0,5902
63	0,62	0,9264	0,6362	0,4653	0,2165	-0,431	0,8583	-0,296	0,5894	0,5951

Продовження таблиці 1.2

i	τ	X	Y	Y'	(Y') ²	-X*Y'	X*X	-Y*Y'	X*Y	Y _{ch}
64	0,63	1,0175	0,6258	0,5442	0,2961	-0,554	1,0353	-0,341	0,6367	0,6013
65	0,64	1,0733	0,6601	0,6251	0,3908	-0,671	1,1520	-0,413	0,7085	0,6091
66	0,65	1,1305	0,6281	0,7075	0,5005	-0,8	1,2779	-0,444	0,7100	0,6179
67	0,66	1,1676	0,6901	0,7906	0,6251	-0,923	1,3632	-0,546	0,8058	0,6275
68	0,67	1,2149	0,6838	0,8739	0,7637	-1,062	1,4759	-0,598	0,8307	0,6378
69	0,68	1,2608	0,6581	0,9565	0,9149	-1,206	1,5897	-0,63	0,8298	0,6488
70	0,69	1,3566	0,7178	1,0378	1,077	-1,408	1,8402	-0,745	0,9738	0,6612
71	0,7	1,3862	0,7093	1,1168	1,2473	-1,548	1,9215	-0,792	0,9831	0,6746
72	0,71	1,4114	0,7244	1,1929	1,4231	-1,684	1,9920	-0,864	1,0223	0,6882
73	0,72	1,4647	0,7207	1,2652	1,6007	-1,853	2,1454	-0,912	1,0556	0,7024
74	0,73	1,5148	0,7589	1,3327	1,776	-2,019	2,2948	-1,011	1,1497	0,7174
75	0,74	1,5135	0,765	1,3945	1,9446	-2,111	2,2907	-1,067	1,1578	0,7325
76	0,75	1,5544	0,7717	1,4497	2,1015	-2,253	2,4161	-1,119	1,1995	0,7477
77	0,76	1,5663	0,7767	1,4972	2,2416	-2,345	2,4533	-1,163	1,2166	0,7631
78	0,77	1,5612	0,8272	1,5361	2,3596	-2,398	2,4374	-1,271	1,2914	0,7781
79	0,78	1,6109	0,8454	1,5652	2,45	-2,521	2,5949	-1,323	1,3618	0,7933
80	0,79	1,5637	0,8161	1,5835	2,5076	-2,476	2,4450	-1,292	1,2762	0,8081
81	0,8	1,5834	0,8813	1,5899	2,5277	-2,517	2,5070	-1,401	1,3955	0,8222
82	0,81	1,5458	0,8654	1,583	2,506	-2,447	2,3895	-1,37	1,3377	0,8358
83	0,82	1,5653	0,8847	1,5619	2,4394	-2,445	2,4500	-1,382	1,3848	0,8488
84	0,83	1,5583	0,9003	1,5251	2,3259	-2,377	2,4284	-1,373	1,4030	0,8616
85	0,84	1,5292	0,8881	1,4714	2,165	-2,25	2,3383	-1,307	1,3580	0,8737
86	0,85	1,4527	0,9049	1,3995	1,9587	-2,033	2,1103	-1,267	1,3146	0,8843
87	0,86	1,4508	0,9155	1,3081	1,7112	-1,898	2,1049	-1,198	1,3282	0,8938
88	0,87	1,394	0,9202	1,1958	1,43	-1,667	1,9433	-1,1	1,2828	0,9024
89	0,88	1,3607	0,9313	1,0611	1,126	-1,444	1,8515	-0,988	1,2672	0,9098
90	0,89	1,3246	0,9702	0,9027	0,8148	-1,196	1,7546	-0,876	1,2851	0,9162
91	0,9	1,2211	0,9825	0,7189	0,5168	-0,878	1,4912	-0,706	1,1998	0,9210
92	0,91	1,1976	0,9815	0,5084	0,2584	-0,609	1,4342	-0,499	1,1754	0,9242
93	0,92	1,1208	0,9947	0,2694	0,0726	-0,302	1,2562	-0,268	1,1148	0,9262
94	0,93	1,0774	0,947	0,0006	3E-07	-0,001	1,1608	-0,001	1,0203	0,9268
95	0,94	1,0178	0,9616	-0,3	0,0899	0,3053	1,0360	0,2884	0,9787	0,9263
96	0,95	0,9695	0,9534	-0,634	0,4015	0,6143	0,9399	0,6041	0,9243	0,9246
97	0,96	0,8879	0,9792	-1,002	1,0046	0,8899	0,7884	0,9815	0,8695	0,9215
98	0,97	0,8198	0,9487	-1,408	1,9814	1,1539	0,6721	1,3353	0,7777	0,9168
99	0,98	0,7822	0,9812	-1,851	3,4277	1,4481	0,6118	1,8166	0,7675	0,9111
100	0,99	0,6952	0,9537	-2,335	5,4542	1,6237	0,4834	2,2272	0,6630	0,9041
					181,5	-129,1	135,25	-41,49	67,092	
					(Y') ²	-X*Y'	X*X	-Y*Y'	X*Y	

Початкова матриці

181,500	-129,084
-129,084	135,252

Вектор правої частини

-41,491
67,092

Зворотня матриця

0,0172	0,0164
0,0164	0,0230

Вектор рішення

A=	0,387
K=	0,865

$$Y_{ch_i} = D1 \cdot Y_{ch_{i-1}} + D2 \cdot (X_{i-1} + X_i)$$

$$D1 = \frac{2 \cdot A - \Delta \tau}{2 \cdot A + \Delta \tau}, \quad D2 = \frac{k \cdot \Delta \tau}{2 \cdot A + \Delta \tau}$$

$$D1 = 0,9745 \quad D2 = 0,9745$$

2. МОДЕЛЮВАННЯ РОБОТИ ДИНАМІЧНОЇ СИСТЕМИ

2.1 Постановка задачі.

Досліджується перехідний процес в системі, структура якої показана на рис. 2.1.

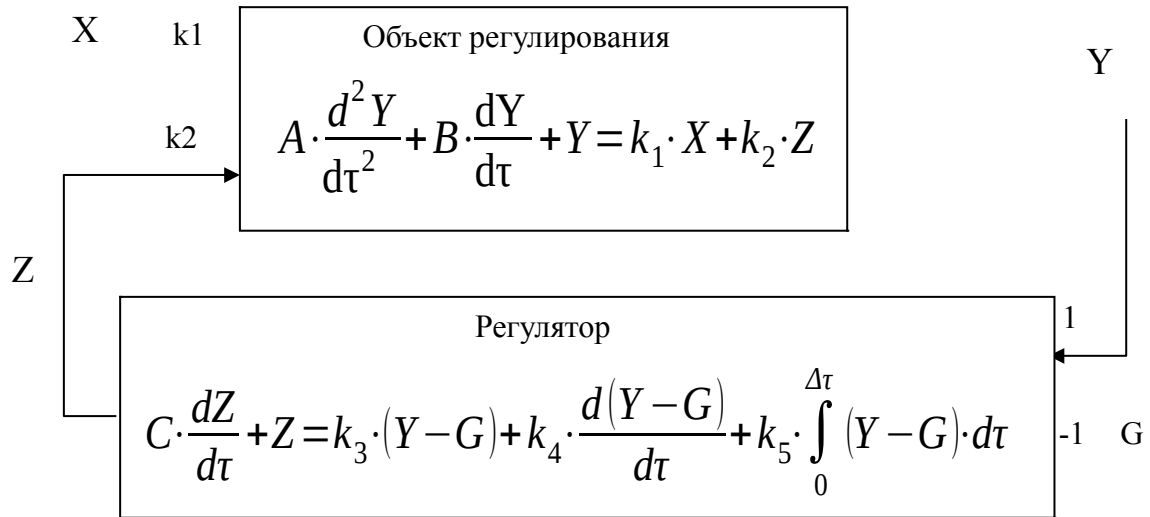

Рисунок 2.1 – Схема системи автоматичного регулювання (САР)

Система:

Математична модель об'єкта регулювання:

$$A \cdot \frac{d^2 Y}{d\tau^2} + B \cdot \frac{dY}{d\tau} + Y = k_1 \cdot X + k_2 \cdot Z \quad (2.1)$$

початкові умови: $\tau = 0 \quad Y = Y_0, \quad F = F_0 = Y'_0$.

регулятора: $C \cdot \frac{dZ}{d\tau} + Z = k_3 \cdot (Y - G) + k_4 \cdot \frac{d(Y - G)}{d\tau} + k_5 \cdot \int_0^{\Delta\tau} (Y - G) \cdot d\tau$ Математична модель

(2.2)

початкові умови: $\tau = 0 \quad Z = Z_0$.

2.2 Приведення математичної моделі об'єкта до системи звичайних диференціальних рівнянь 1-го порядку.

Вводиться нова змінна $F = dY/d\tau$.

В результаті отримуємо систему рівнянь:

$$\begin{cases} A \cdot \frac{dF}{d\tau} + B \cdot F + Y = k_1 \cdot X + k_2 \cdot Z & \text{початкові умови } \tau = 0, F = F_0 = Y'_0; \\ \frac{dY}{d\tau} = F & \text{початкові умови } \tau = 0, Y = Y_0; \\ C \cdot \frac{dZ}{d\tau} + Z = k_3 \cdot (Y - G) + k_4 \cdot \frac{d(Y - G)}{d\tau} + k_5 \cdot \int_0^{\Delta\tau} (Y - G) \cdot d\tau & \text{початкові умови } \tau = 0, Z = Z_0 \end{cases} \quad (2.3)$$

2.3 Запис кінцево-різницевих аналогів диференціальних рівнянь

Використовується явна різницева схема:

$$A \cdot \frac{d^2 Y}{d\tau^2} + B \cdot \frac{dY}{d\tau} + Y = k_1 \cdot X + k_2 \cdot Z \quad (2.4)$$

$$Y_i = Y_{i-1} + \Delta\tau \cdot F_{i-1} \quad (2.5)$$

$$C \cdot \frac{Z_i - Z_{i-1}}{\Delta\tau} + Z_{i-1} = k_3 \cdot (Y_{i-1} - G_{i-1}) + k_4 \cdot \frac{(Y_i - Y_{i-1})}{\Delta\tau} - k_4 \cdot \frac{(G_i - G_{i-1})}{\Delta\tau} + k_5 \cdot \Delta\tau \cdot (Y_{i-1} - G_{i-1}) \quad (2.6)$$

Після перетворень:

$$F_i = F_{i-1} \cdot \left(\frac{A - B \cdot \Delta\tau}{A} \right) + \left(-\frac{\Delta\tau}{A} \right) \cdot Y_{i-1} + \frac{\Delta\tau \cdot k_1}{A} \cdot X_{i-1} + \frac{\Delta\tau \cdot k_2}{A} \cdot Z_{i-1} \quad (2.7)$$

$$Y_i = Y_{i-1} + \Delta\tau \cdot F_{i-1} \quad (2.8)$$

$$Z_i = Z_{i-1} \cdot \left(\frac{C - \Delta\tau}{C} \right) + Y_i \cdot \left(\frac{(k_3 + k_4) \cdot \Delta\tau}{C} \right) + Y_{i-1} \cdot \left(\frac{(k_5 \cdot \Delta\tau - k_4) \cdot \Delta\tau}{C} \right) + G_i \cdot \left(-\frac{(k_3 + k_4) \cdot \Delta\tau}{C} \right) + G_{i-1} \cdot \left(\frac{(k_4 - k_5 \cdot \Delta\tau) \cdot \Delta\tau}{C} \right) \quad (2.9)$$

Після перетворень отримаємо в компактному запису:

$$F_i = F_{i-1} \cdot D1 + D2 \cdot Y_{i-1} + D3 \cdot X_{i-1} + D4 \cdot Z_{i-1} \quad (2.10)$$

$$Y_i = Y_{i-1} + \Delta\tau \cdot F_{i-1} \quad (2.11)$$

$$Z_i = Z_{i-1} \cdot D5 + Y_i \cdot D6 + Y_{i-1} \cdot D7 + G_i \cdot D8 + G_{i-1} \cdot D9 \quad (2.12)$$

$$\text{де } D1 = \frac{A - B \cdot \Delta\tau}{A}, \quad D2 = -\frac{\Delta\tau}{A}, \quad D3 = \frac{\Delta\tau \cdot k_1}{A}, \quad D4 = \frac{\Delta\tau \cdot k_2}{A}, \quad D5 = \frac{C - \Delta\tau}{C}, \\ D6 = \frac{(k_3 + k_4) \cdot \Delta\tau}{C}, \quad D7 = \frac{(k_5 \cdot \Delta\tau - k_4) \cdot \Delta\tau}{C}, \quad D8 = -\frac{(k_3 + k_4) \cdot \Delta\tau}{C}, \quad D9 = \frac{(k_4 - k_5 \cdot \Delta\tau) \cdot \Delta\tau}{C}. \quad (2.13)$$

2.4 Рішення системи рівнянь (2.10) – (2.12) в середовищі Excel.

Таблиця 2.1 - Початкові дані.

A=	2,186	k3=	1,5	a0=	2	b0=	1
B=	0,5	k4=	2	a1=	-0,01	b1=	-0,01
k1=	1,5	k5=	0	a2=	0,001	b2=	0
k2=	-1	Y ₀ =	0,5	a3=	0		
C=	0,5	F ₀ =Y' ₀ =	0,5	a4=	0		
Δτ=	0,2	Z ₀ =	0				

Таблиця 2.2 - Коефіцієнти для проведення моделювання системи.

D1=	0,95	D4=	-0,09	D7=	-0,8
D2=	-0,09	D5=	0,6	D8=	-1,4
D3=	0,14	D6=	1,4	D9=	0,8

Таблиця 2.3 – Моделювання системи в середовищі Excel.

i	τ	X	G	Y	F	Z
0	0	2	1	0,5	0,5	0
1	0,2	1,998	0,998	0,6	0,7059	-0,1572
2	0,4	1,996	0,996	0,7412	0,9073	-0,1327
3	0,6	1,994	0,994	0,9226	1,0840	0,0243
4	0,8	1,993	0,992	1,1394	1,2215	0,2781
5	1	1,991	0,990	1,3837	1,3094	0,6001
6	1,2	1,989	0,988	1,6456	1,3412	0,9658
7	1,4	1,988	0,986	1,9139	1,3140	1,3524
8	1,6	1,987	0,984	2,1767	1,2279	1,7388
9	1,8	1,985	0,982	2,4222	1,0861	2,1055
10	2	1,984	0,980	2,6394	0,8946	2,4343
11	2,2	1,983	0,978	2,8184	0,6618	2,7096
12	2,4	1,982	0,976	2,9507	0,3978	2,9180
13	2,6	1,981	0,974	3,0303	0,1147	3,0499
14	2,8	1,980	0,972	3,0532	-0,1750	3,0986
15	3	1,979	0,970	3,0182	-0,4581	3,0617
16	3,2	1,978	0,968	2,9266	-0,7218	2,9405
17	3,4	1,978	0,966	2,7822	-0,9541	2,7401
18	3,6	1,977	0,964	2,5914	-1,1443	2,4694
19	3,8	1,976	0,962	2,3625	-1,2837	2,1405
20	4	1,976	0,960	2,1058	-1,3657	1,7680
21	4,2	1,976	0,958	1,8326	-1,3865	1,3687
22	4,4	1,975	0,956	1,5554	-1,3448	0,9606
23	4,6	1,975	0,954	1,2864	-1,2424	0,5622
24	4,8	1,975	0,952	1,0379	-1,0836	0,1917
25	5	1,975	0,950	0,8212	-0,8755	-0,1340
26	5,2	1,975	0,948	0,6461	-0,6273	-0,4001
27	5,4	1,975	0,946	0,5206	-0,3500	-0,5940
28	5,6	1,975	0,944	0,4506	-0,0562	-0,7068
29	5,8	1,976	0,942	0,4394	0,2409	-0,7331
30	6	1,976	0,940	0,4876	0,5278	-0,6712
31	6,2	1,976	0,938	0,5931	0,7917	-0,5236
32	6,4	1,977	0,936	0,7515	1,0203	-0,2966
33	6,6	1,978	0,934	0,9555	1,2034	-0,0002
34	6,8	1,978	0,932	1,1962	1,3323	0,3525
35	7	1,979	0,930	1,4627	1,4011	0,7459
36	7,2	1,980	0,928	1,7429	1,4066	1,1622
37	7,4	1,981	0,926	2,0242	1,3481	1,5829

Продовження таблиці 2.3

i	τ	X	G	Y	F	Z
38	7,6	1,982	0,924	2,2938	1,2283	1,9890
39	7,8	1,983	0,922	2,5395	1,0522	2,3620
40	8	1,984	0,920	2,7499	0,8278	2,6851
41	8,2	1,985	0,918	2,9155	0,5649	2,9436
42	8,4	1,987	0,916	3,0285	0,2755	3,1256
43	8,6	1,988	0,914	3,0836	-0,0275	3,2228
44	8,8	1,989	0,912	3,0781	-0,3304	3,2305
45	9	1,991	0,910	3,0120	-0,6195	3,1482
46	9,2	1,993	0,908	2,8881	-0,8815	2,9795
47	9,4	1,994	0,906	2,7118	-1,1045	2,7317
48	9,6	1,996	0,904	2,4909	-1,2783	2,4160
49	9,8	1,998	0,902	2,2352	-1,3949	2,0466

2.5 Блок-схема алгоритму моделювання

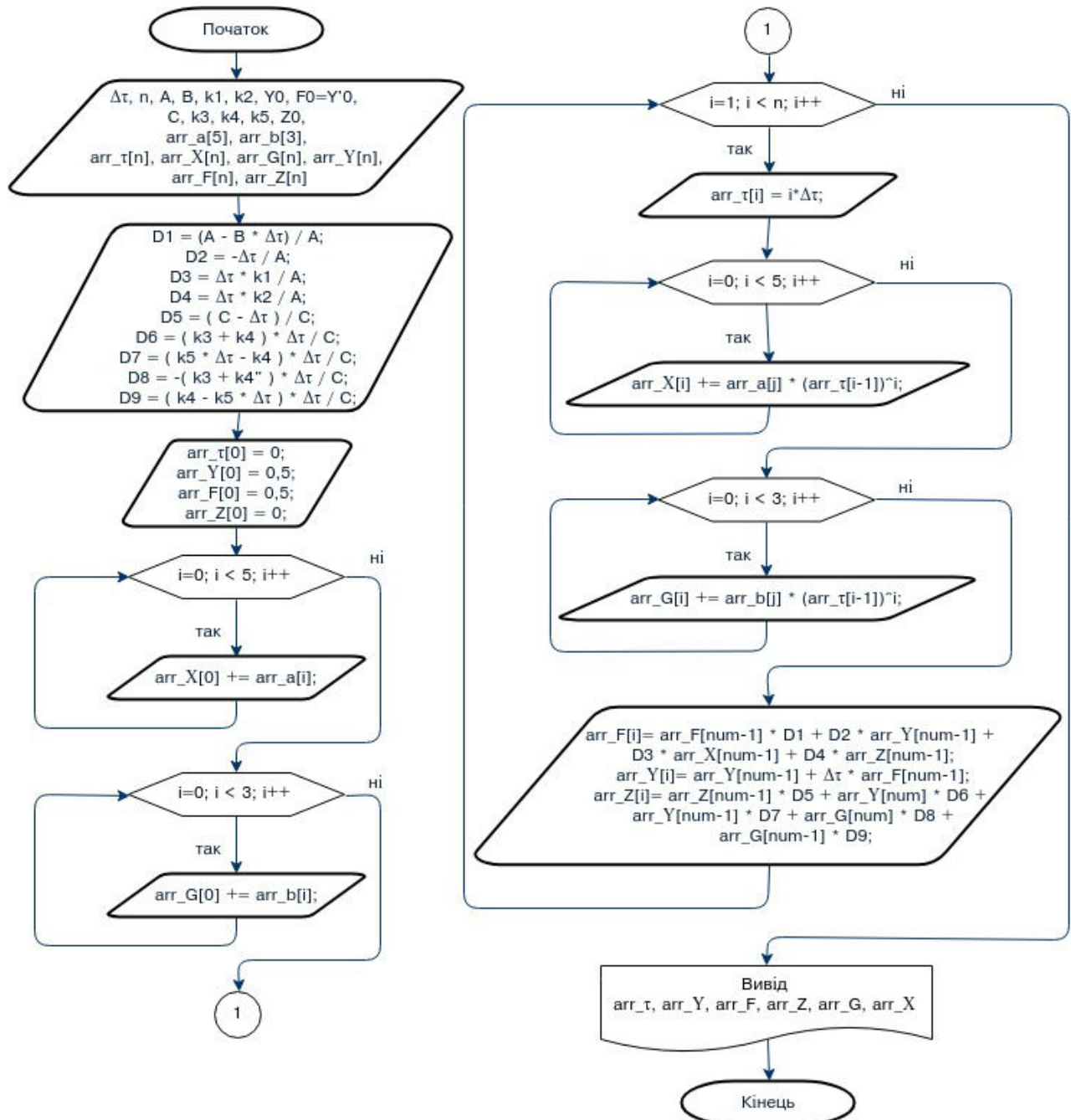

Рисунок 2.2 - Блок-схема процесса моделирования динамической системы явным методом

2.6 Результати моделювання.

Таблиця 2.4 - Результати моделювання в середовищі Qt

i	τ	X	G	Y	F	Z
0	0	2	1	0,5	0,5	0
1	0,2	1,998	0,998	0,6	0,7059	-0,1572
2	0,4	1,996	0,996	0,7412	0,9073	-0,1327
3	0,6	1,994	0,994	0,9226	1,0840	0,0243
4	0,8	1,993	0,992	1,1394	1,2215	0,2781
5	1	1,991	0,990	1,3837	1,3094	0,6001
6	1,2	1,989	0,988	1,6456	1,3412	0,9658
7	1,4	1,988	0,986	1,9139	1,3140	1,3524
8	1,6	1,987	0,984	2,1767	1,2279	1,7388
9	1,8	1,985	0,982	2,4222	1,0861	2,1055
10	2	1,984	0,980	2,6394	0,8946	2,4343
11	2,2	1,983	0,978	2,8184	0,6618	2,7096
12	2,4	1,982	0,976	2,9507	0,3978	2,9180
13	2,6	1,981	0,974	3,0303	0,1147	3,0499
14	2,8	1,980	0,972	3,0532	-0,1750	3,0986
15	3	1,979	0,970	3,0182	-0,4581	3,0617
16	3,2	1,978	0,968	2,9266	-0,7218	2,9405
17	3,4	1,978	0,966	2,7822	-0,9541	2,7401
18	3,6	1,977	0,964	2,5914	-1,1443	2,4694
19	3,8	1,976	0,962	2,3625	-1,2837	2,1405
20	4	1,976	0,960	2,1058	-1,3657	1,7680
21	4,2	1,976	0,958	1,8326	-1,3865	1,3687
22	4,4	1,975	0,956	1,5554	-1,3448	0,9606
23	4,6	1,975	0,954	1,2864	-1,2424	0,5622
24	4,8	1,975	0,952	1,0379	-1,0836	0,1917
25	5	1,975	0,950	0,8212	-0,8755	-0,1340
26	5,2	1,975	0,948	0,6461	-0,6273	-0,4001
27	5,4	1,975	0,946	0,5206	-0,3500	-0,5940
28	5,6	1,975	0,944	0,4506	-0,0562	-0,7068
29	5,8	1,976	0,942	0,4394	0,2409	-0,7331
30	6	1,976	0,940	0,4876	0,5278	-0,6712
31	6,2	1,976	0,938	0,5931	0,7917	-0,5236
32	6,4	1,977	0,936	0,7515	1,0203	-0,2966
33	6,6	1,978	0,934	0,9555	1,2034	-0,0002
34	6,8	1,978	0,932	1,1962	1,3323	0,3525
35	7	1,979	0,930	1,4627	1,4011	0,7459
36	7,2	1,980	0,928	1,7429	1,4066	1,1622
37	7,4	1,981	0,926	2,0242	1,3481	1,5829
38	7,6	1,982	0,924	2,2938	1,2283	1,9890
39	7,8	1,983	0,922	2,5395	1,0522	2,3620
40	8	1,984	0,920	2,7499	0,8278	2,6851
41	8,2	1,985	0,918	2,9155	0,5649	2,9436
42	8,4	1,987	0,916	3,0285	0,2755	3,1256

Продовження таблиці 2.4

i	τ	X	G	Y	F	Z
43	8,6	1,988	0,914	3,0836	-0,0275	3,2228
44	8,8	1,989	0,912	3,0781	-0,3304	3,2305
45	9	1,991	0,910	3,0120	-0,6195	3,1482
46	9,2	1,993	0,908	2,8881	-0,8815	2,9795
47	9,4	1,994	0,906	2,7118	-1,1045	2,7317
48	9,6	1,996	0,904	2,4909	-1,2783	2,4160
49	9,8	1,998	0,902	2,2352	-1,3949	2,0466

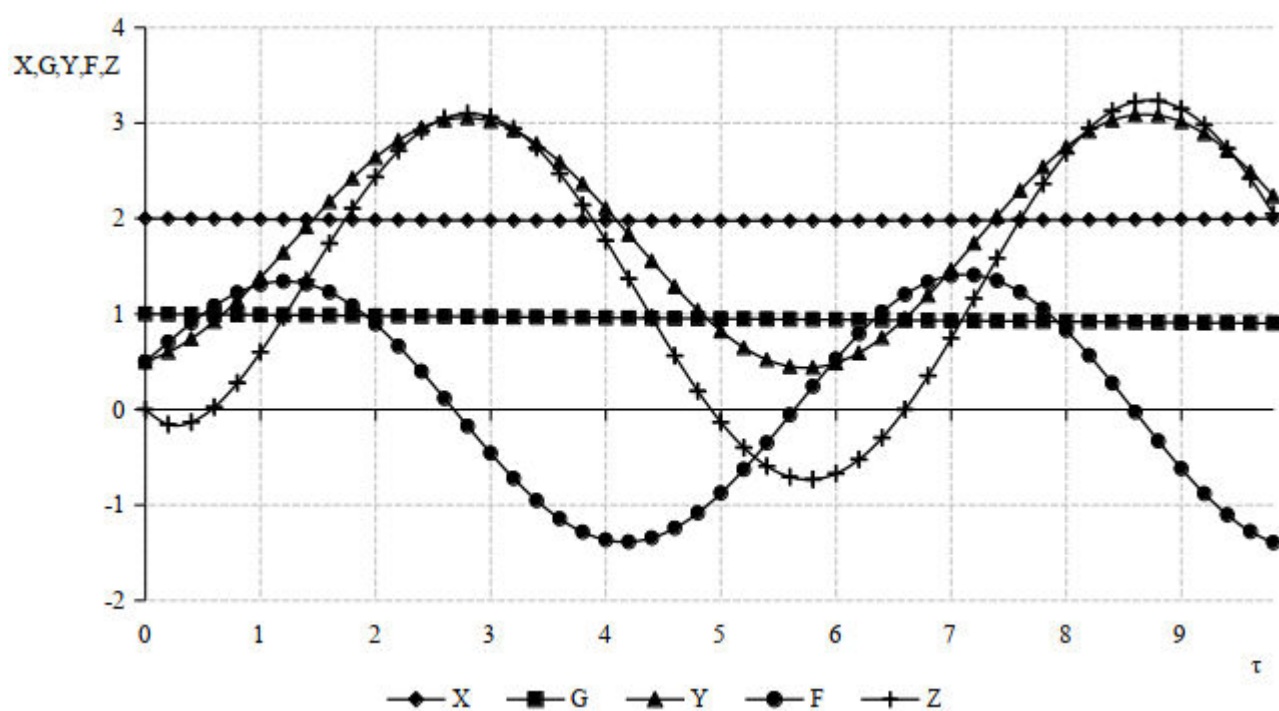

Рисунок 2.4 – Результати тестування

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Методические указания разработанные кафедрой “Техническая кибернетика” и электронные документы – методуказания к лабораторным работам по курсам “Численные методы” и “Моделирование систем”.
2. Алабужев П.М., Геронимус В.Б., Минкевич Л.М., Шеховцов Б.А. Теория подобия и размерностей. Моделирование.-М.: Высшая школа. 1968.- 208 с.
3. Бронштейн И.Н., Семендяев К.А. Справочник по математике для инженеров и учащихся втузов -13-е изд., исправленное.-М.: Наука. Гл.Ред. физ.-мат. лит.. 1986. -544 с.
4. Волков Е.А. Численные методы: Учебное пособие. - М.: Наука. Главная редакция физико-математической литературы. 1982. - 256 с.
5. Вычислительная техника и программирование. Часть 3 «Основы алгоритмизации, программирования и решения инженерных и экономических задач на ЭВМ». Учебное пособие / Под общей редакцией проф. Меркта Р.В. - Одесса: ОГМУ.2001. -86 с.
6. Годунов С.К., Рябенький В.С. Разностные схемы (введение в теорию). Учебное пособие. - М: Наука. 1973.- 400 с.
7. Лебедев А.Н. Моделирование в научно-технических исследованиях. -М.: Радио и связь. 1989. -224 с.
8. Львовский Е.Н. Статистические методы построения эмпирических формул: Учеб. пособие для втузов. - 2-е изд., перераб. и доп. -М.:Высш. шк.. 1988. -239 с.
9. Мудров А.Е. Численные методы для ПЭВМ на языках Бейсик, Фортран и Паскаль. - Томск: МП "Раско". 1991.-272 с.
10. Турчак Л.И. Основы численных методов: Учеб. Пособие. - М.: Наука. Гл.ред.физ.-мат. лит.. 1987. - 320 с.

ДОДАТКИ

Модулі задачі моделювання.

Класс MainWindow:

```
MainWindow::MainWindow(QWidget *parent) :
    QMainWindow(parent),
    ui(new Ui::MainWindow)
{
    ui->setupUi(this);
    build();
}
MainWindow::~MainWindow()
{
    delete ui;
}
void MainWindow::build()
{
    subLayout1=0;
    subLayout1 = new QCPLayoutGrid;
    ui->graph_1->plotLayout()->addElement(1, 0, subLayout1);
    subLayout1->setMargins(QMargins(5, 0, 5, 5));
    //subLayout1->clear();
    subLayout1->addElement(0, 0, ui->graph_1->legend);
    //ui->graph_1->legend->setVisible(false);
    ui->graph_1->legend->setVisible(true);
    ui->graph_1->legend->setFillOrder(QCPLegend::foColumnsFirst);
    QColor none; none.setRgb(255,255,255);
    QPen p; p.setColor(none);
    ui->graph_1->legend->setBorderPen(p );
    model=0;
    valueChanged=false;
    headerName<<"i"<<"τ"<<"X"<<"G"<<"Y"<<"F"<<"Z"; //<<"ΔY2"<<"δY1"<<"δY2";
    //
    lebelObjName<<"Δτ"<<"n"<<"A"<<"B"<<"k1"<<"k2"<<"Y0"<<"F0=Y\ '0";
    lebelRegName<<"C"<<"k3"<<"k4"<<"k5"<<"Z0";
    lebelXName<<"a0"<<"a1"<<"a2"<<"a3"<<"a4";
    lebelGName<<"b0"<<"b1"<<"b2";
    colColumn=headerName.length()-1;
    //
    tableRate=new QTableView();
    tableRate->setFont(QFont("Arial",10,5000));
    tableRate->verticalHeader()->hide();
    tableRate->horizontalHeader()->hide();
    ui->verticalLayout_4->addWidget(tableRate);
    ui->verticalLayout_4->setAlignment(Qt::AlignLeft);
    ui->verticalLayout_2->setAlignment(Qt::AlignTop);
    ui->verticalLayout_3->setAlignment(Qt::AlignTop);
    for(int i=0; i<lebelObjName.length(); i++)//MyLineEdit починається с 0
    {
        QHBoxLayout *hLayout = new QHBoxLayout();
        QLabel *label = new QLabel(QString("%1=").arg(lebelObjName[i] ));
        MyLineEdit *line = new MyLineEdit(lebelObjName[i]);
        line->setFixedWidth(50);
        //
        linesObjValue.append(line);
        connect(line, SIGNAL(MySignal(MyLineEdit*))
, this, SLOT(lineChanged(MyLineEdit*) ));
        //
        hLayout->addWidget(label);
        hLayout->addWidget(line);
        hLayout->setAlignment(label,Qt::AlignLeft);
```

```

        hLayout->setAlignment(line,Qt::AlignLeft);
        ui->verticalLayout_2->addLayout(hLayout);
    }
    for(int i=0; i<lebelRegName.length(); i++)
    {
        QHBoxLayout *hLayout = new QHBoxLayout();
        QLabel *label = new QLabel(QString("%1=").arg(lebelRegName[i] ));
        MyLineEdit *line = new MyLineEdit(lebelRegName[i]);
        line->setFixedWidth(50);
        //
        linesRegValue.append(line);
        //labelForKompetent.append(label);
        connect(line, SIGNAL(MySignal(MyLineEdit*))
, this, SLOT(lineChanged(MyLineEdit*) ));
        //
        hLayout->addWidget(label);
        hLayout->addWidget(line);
        hLayout->setAlignment(label,Qt::AlignLeft);
        hLayout->setAlignment(line,Qt::AlignLeft);
        ui->verticalLayout_2->addLayout(hLayout);
    }
    for(int i=0; i<lebelXName.length(); i++)
    {
        QHBoxLayout *hLayout = new QHBoxLayout();
        QLabel *label = new QLabel(QString("%1=").arg(lebelXName[i] ));
        MyLineEdit *line = new MyLineEdit(lebelXName[i]);
        line->setFixedWidth(50);
        //
        linesXValue.append(line);
        //labelForKompetent.append(label);
        connect(line, SIGNAL(MySignal(MyLineEdit*))
, this, SLOT(lineChanged(MyLineEdit*) ));
        //
        hLayout->addWidget(label);
        hLayout->addWidget(line);
        hLayout->setAlignment(label,Qt::AlignLeft);
        hLayout->setAlignment(line,Qt::AlignLeft);
        ui->verticalLayout_3->addLayout(hLayout);
    }
    for(int i=0; i<lebelGName.length(); i++)
    {
        QHBoxLayout *hLayout = new QHBoxLayout();
        QLabel *label = new QLabel(QString("%1=").arg(lebelGName[i] ));
        MyLineEdit *line = new MyLineEdit(lebelGName[i]);
        line->setFixedWidth(50);
        //
        linesGValue.append(line);
        //labelForKompetent.append(label);
        connect(line, SIGNAL(MySignal(MyLineEdit*))
, this, SLOT(lineChanged(MyLineEdit*) ));
        //
        hLayout->addWidget(label);
        hLayout->addWidget(line);
        hLayout->setAlignment(label,Qt::AlignLeft);
        hLayout->setAlignment(line,Qt::AlignLeft);
        ui->verticalLayout_3->addLayout(hLayout);
    }
    linesObjValue[0]->setText("0.2");//"Δτ"
    linesObjValue[1]->setText("51");//"n"
    linesObjValue[2]->setText("2.186");//"A"
    linesObjValue[3]->setText("0.5");//"B"
    linesObjValue[4]->setText("1.5");//"k1"
    linesObjValue[5]->setText("-1");//"k2"
    linesObjValue[6]->setText("0.5");//"Y0"

```

```

linesObjValue[7]->setText("0.5");//"F0=Y\'0"
linesRegValue[0]->setText("0.5");//"C"
linesRegValue[1]->setText("1.5");//"k3"
linesRegValue[2]->setText("2");//"k4"
linesRegValue[3]->setText("0");//"k5"
linesRegValue[4]->setText("0");//"Z0"
linesXValue[0]->setText("2");//"a0"
linesXValue[1]->setText("-0.01");//"a1"
linesXValue[2]->setText("0.001");//"a2"
linesXValue[3]->setText("0");//"a3"
linesXValue[4]->setText("0");//"a4"
linesGValue[0]->setText("1");//"b0"
linesGValue[1]->setText("-0.01");//"b1"
linesGValue[2]->setText("0");//"b2"
//
rebuild();
}
void MainWindow::drawFirstG()
{
//headerName<<"i"<<"τ"<<"X"<<"G"<<"Y"<<"F"<<"Z";
ui->graph_1->clearGraphs();//очищаем все графики
ui->graph_1->addGraph();
ui->graph_1->addGraph();
ui->graph_1->addGraph();
ui->graph_1->addGraph();
ui->graph_1->addGraph();
//Говорим, что отрисовать нужно график по нашим двум массивам x и y
ui->graph_1->graph(0)->setData(valuesForTable[0], valuesForTable[1]);
ui->graph_1->graph(1)->setData(valuesForTable[0], valuesForTable[2]);
ui->graph_1->graph(2)->setData(valuesForTable[0], valuesForTable[3]);
ui->graph_1->graph(3)->setData(valuesForTable[0], valuesForTable[4]);
ui->graph_1->graph(4)->setData(valuesForTable[0], valuesForTable[5]);
//
ui->graph_1->graph(0)->setPen(QColor(0, 0, 0, 255));//задаем цвет точки
ui->graph_1->graph(1)->setPen(QColor(0, 0, 0, 255));
ui->graph_1->graph(2)->setPen(QColor(0, 0, 0, 255));
ui->graph_1->graph(3)->setPen(QColor(0, 0, 0, 255));
ui->graph_1->graph(4)->setPen(QColor(0, 0, 0, 255));
//формируем вид точек
ui->graph_1->graph(0)-
>setScatterStyle(QCPScatterStyle(QCPScatterStyle::ssDiamond, 8));
ui->graph_1->graph(1)-
>setScatterStyle(QCPScatterStyle(QCPScatterStyle::ssSquare, 5));
ui->graph_1->graph(2)-
>setScatterStyle(QCPScatterStyle(QCPScatterStyle::ssTriangle, 5));
ui->graph_1->graph(3)-
>setScatterStyle(QCPScatterStyle(QCPScatterStyle::ssDisc, 5));
ui->graph_1->graph(4)-
>setScatterStyle(QCPScatterStyle(QCPScatterStyle::ssPlus, 5));
//
ui->graph_1->graph(0)->setName(headerName[2]);
ui->graph_1->graph(1)->setName(headerName[3]);
ui->graph_1->graph(2)->setName(headerName[4]);
ui->graph_1->graph(3)->setName(headerName[5]);
ui->graph_1->graph(4)->setName(headerName[6]);
//Подписываем оси Oх и Oу
ui->graph_1->xAxis->setLabel("τ");
ui->graph_1->yAxis->setLabel("X, G, Y, F, Z");
int N=valuesForTable[0].size();
//Установим область, которая будет показываться на графике
ui->graph_1->xAxis->setRange(valuesForTable[0][0], valuesForTable[0][N-
1]);//Для оси Oх
double minY = valuesForTable[1][0], maxY = valuesForTable[1][0];
for (int i=1; i<N; i++)
{

```

```

        if (valuesForTable[1][i]<minY) minY = valuesForTable[1][i];
        if (valuesForTable[1][i]>maxY) maxY = valuesForTable[1][i];
        if (valuesForTable[2][i]<minY) minY = valuesForTable[2][i];
        if (valuesForTable[2][i]>maxY) maxY = valuesForTable[2][i];
        //
        if (valuesForTable[3][i]<minY) minY = valuesForTable[3][i];
        if (valuesForTable[3][i]>maxY) maxY = valuesForTable[3][i];
        if (valuesForTable[4][i]<minY) minY = valuesForTable[4][i];
        if (valuesForTable[4][i]>maxY) maxY = valuesForTable[4][i];
        if (valuesForTable[5][i]<minY) minY = valuesForTable[5][i];
        if (valuesForTable[5][i]>maxY) maxY = valuesForTable[5][i];
    }
    ui->graph_1->yAxis->setRange(minY -0.2, maxY +0.2);//Для оси Oy
    ui->graph_1->plotLayout()->setRowStretchFactor(1, 0.001);
    ui->graph_1->replot();
    ui->graph_1->setFixedHeight(350);
}
void MainWindow::rebuild()
{
    model = new QStandardItemModel;
    QStandardItem *item;
    for(int i=0; i<colRow; i++)//нумерация первого столбца//пересестить в
calculate()//не является названием столбца
    {
        rowName.append(QString().setNum(i) );
    }
    for (int i=0; i<colRow; i++)//номера строк
    {
        QString s = rowName[i];
        item = new QStandardItem(s);
        item->setFont(QFont("Arial",10,6500));
        item->setEditable(false);
        item->setSelectable(false);
        item->setBackground(QBrush(QColor(250,230,170)) );
        //
        model->setItem(i+1, 0, item);
    }
    for(int i=0; i<colColumn+1; i++)//названия столбцов
    {
        QString s = headerName[i];
        item = new QStandardItem(s);
        item->setFont(QFont("Arial",10,6500));
        item->setEditable(false);
        item->setSelectable(false);
        item->setBackground(QBrush(QColor(250,230,170)) );
        //
        model->setItem(0, i, item);
    }
    if(!valuesForTable.isEmpty())
    {
        for (int i=0; i<colRow; i++)
        {
            for(int j=0;j<colColumn; j++)
            {
                item=0;
                for(int col = 4; col >= 1; col--)
                {
                    int num = pow(10 ,col-1);
                    float number = valuesForTable[j][i] * num;
                    if( abs( number - int(number) ) > 0.1 )
                    {
                        item = new
QStandardItem(QString().setNum(valuesForTable[j][i], 'f', col));
                        break;
                    }
                }
            }
        }
    }
}

```

```

        }
    }
    if(item == 0)
        item = new QTableWidgetItem(QString().setNum(valuesForTable[j]
[i], 'f', 0));
    item->setEditable(false);
    item->setFont(QFont("Arial", 10, 6500));
    model->setItem(i+1, j+1, item);
}
}
drawFirstG();
}
tableRate->setModel(model);
for(int i=0; i < colColumn+1; i++)//
{
    tableRate->horizontalHeader()-
>setSectionResizeMode(i, QHeaderView::ResizeToContents);
}
QSize size = getSize();//размер всей таблицы
tableRate->setFixedWidth(size.width()+15);//15 для скроллбара
tableRate->setMaximumHeight(size.height());
//tableRate->setFixedSize(getSize());
}
QSize MainWindow::getSize()
{
    QSize tableSize;
    int i=0;
    int height=0;
    int currentHeight=tableRate->rowHeight(i);
    while(currentHeight > 0)
    {
        height+=currentHeight;
        ++i;
        currentHeight=tableRate->rowHeight(i);
    }
    height+=i/2+1;
    i=0;
    int width=0;
    int currentWidth=tableRate->columnWidth(i);
    while(currentWidth > 0)
    {
        width+=currentWidth;
        ++i;
        currentWidth=tableRate->columnWidth(i);
    }
    width+=i/2+1;
    //width = tableCreterion->columnWidth(0)+20;
    tableSize.setHeight(height);
    tableSize.setWidth(width);
    return tableSize;
}
void MainWindow::calculate()
{
    colRow = UserValue["n"];//число строк
    double _D1 = (UserValue["A"] - UserValue["B"] * UserValue["Δτ"]) /
UserValue["A"];
    double _D2 = -UserValue["Δτ"] / UserValue["A"];
    double _D3 = UserValue["Δτ"] * UserValue["k1"] / UserValue["A"];
    double _D4 = UserValue["Δτ"] * UserValue["k2"] / UserValue["A"];
    double _D5 = ( UserValue["C"] - UserValue["Δτ"] ) / UserValue["C"];
    double _D6 = ( UserValue["k3"] + UserValue["k4"] ) * UserValue["Δτ"] /
UserValue["C"];
    double _D7 = ( UserValue["k5"] * UserValue["Δτ"] - UserValue["k4"] ) *
UserValue["Δτ"] / UserValue["C"];

```

```

double _D8 = -( UserValue["k3"] + UserValue["k4"] ) * UserValue["Δτ"] /
UserValue["C"];
double _D9 = ( UserValue["k4"] - UserValue["k5"] * UserValue["Δτ"] ) *
UserValue["Δτ"] / UserValue["C"];
qDebug() <<QString("D1 = %1").arg(_D1);
qDebug() <<QString("D2 = %1").arg(_D2);
qDebug() <<QString("D3 = %1").arg(_D3);
qDebug() <<QString("D4 = %1").arg(_D4);
qDebug() <<QString("D5 = %1").arg(_D5);
qDebug() <<QString("D6 = %1").arg(_D6);
qDebug() <<QString("D7 = %1").arg(_D7);
qDebug() <<QString("D8 = %1").arg(_D8);
qDebug() <<QString("D9 = %1").arg(_D9);
//headerName<<"i"<<"τ"<<"X"<<"G"<<"Y"<<"F"<<"Z";
double t=0;
QVector<double> _FiColumn;//столбцы таблицы
QVector<double> _YiColumn;
QVector<double> _ZiColumn;
QVector<double> _XColumn;
QVector<double> _GColumn;
QVector<double> _tiColumn;//время
double _X=0;
double _G=0;
_FiColumn.append( UserValue["F0=Y\ '0"] );//установка начальных значений
_YiColumn.append( UserValue["Y0"] );
_ZiColumn.append( UserValue["Z0"] );
for(int i=0; i<lebelXName.length(); i++)
    _X += UserValue[QString("a%1").arg(i) ] * pow(t, i);
_XColumn.append( _X );
for(int i=0; i<lebelGName.length(); i++)
    _G += UserValue[QString("b%1").arg(i) ] * pow(t, i);
_GColumn.append( _G );
_tiColumn.append(t);
t+=UserValue["Δτ"];
int num=1;
while( num<colRow )
{
    _X = 0;
    for(int i=0; i<lebelXName.length(); i++)
    {
        //QString s = QString("a%1").arg(i);
        _X += UserValue[QString("a%1").arg(i)] * pow(t, i);
    }
    _XColumn.append( _X );
    _G = 0;
    for(int i=0; i<lebelGName.length(); i++)
        _G += UserValue[QString("b%1").arg(i) ] * pow(t, i);
    _GColumn.append( _G );
    _FiColumn.append( _FiColumn[num-1] * _D1 + _D2 * _YiColumn[num-1] + _D3
* _XColumn[num-1] + _D4 * _ZiColumn[num-1] );
    _YiColumn.append( _YiColumn[num-1] + UserValue["Δτ"] * _FiColumn[num-
1] );
    _ZiColumn.append( _ZiColumn[num-1] * _D5 + _YiColumn[num] * _D6 +
_YiColumn[num-1] * _D7 + _GColumn[num] * _D8 + _GColumn[num-1] * _D9 );
    _tiColumn.append(t);
    t+=UserValue["Δτ"];
    num++;
}
valuesForTable.append(_tiColumn);//"τ"
valuesForTable.append(_XColumn);//"X"
valuesForTable.append(_GColumn);//"G"
valuesForTable.append(_YiColumn);//"Y"
valuesForTable.append(_FiColumn);//"F"
valuesForTable.append(_ZiColumn);//"Z"

```

```

}
void MainWindow::start()
{
    foreach (QVector<double> collon, valuesForTable)
    {
        collon.clear();
    }
    valuesForTable.clear();
    //
    if(isFull())//проверку сделать//ок
    {
        calculate();//заполнение ответов для построения
    }
    rebuild();
}
void MainWindow::lineChanged(MyLineEdit * lE)
{
    if(valueChanged)
        return;
    QString id = lE->getID();
    bool ok;
    float f=lE->text().toFloat(&ok);
    if(lE->text().length() > 0 && ok)
    {
        UserValue[id]=f;
    }
    else
    {
        UserValue.remove(id);
        valueChanged=true;
        lE->setText("");
        valueChanged=false;
    }
    start();
}
bool MainWindow::isFull()//ok
{
    int size = linesObjValue.size() + linesRegValue.size() +
               linesXValue.size() + linesGValue.size();
    if(UserValue.size() != size)
        return false;
    return true;
}

```


Інтерфейс розробленої програми.

